

Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008 р. Про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах.

Інститут медіації активно використовується в багатьох країнах світу (Німеччина, США, Австрія тощо).

Під медіацією ж взагалі прийнято розуміти один з альтернативних способів розв'язання спору його сторонами за участю третьої особи – медіатора, який, здійснюючи загальне керівництво процедурою, допомагає сторонам досягти максимально ефективного рішення самостійно.

Медіація, процедури медіації залежно від національних підходів та практик можуть існувати паралельно із судовими процедурами або, навпаки, інтегруються у судові процедури та процесуальне законодавство. В Україні запроваджено інститут врегулювання спору за участю судді як судову процедуру, що одночасно слід розглядати і як медіаційну.

Вікторія Іванівна Дзюма – студентка II курсу Львівського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Юлія Володимирівна Верхола – викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ

РЕСТИТУЦІЯ ТА/АБО ВІНДИКАЦІЯ ПРИ ВИЗНАННІ ПРАВочИНІВ НЕДІЙСНИМИ

Чимало вітчизняних і сучасних науковців досліджують питання природи реституції і віндикації та їх співвідношення. На сьогоднішній день ця тема є актуальною з огляду на її важливе значення для осіб, які зустрічаються з проблемою захисту своїх цивільних прав та інтересів. На жаль, чіткого співвідношення цих двох інститутів не було сформовано, що викликає суперечки саме під час застосування таких способів захисту на практиці. Сучасна правотворча діяльність заснована на різних, а часом абсолютно протилежних підходах і поглядах щодо розуміння інституту способів захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів.

У ч.2 ст. 1212 Цивільного кодексу України зазначено, що положення глави 83 застосовуються також, до вимог про витребування майна власником із чужого незаконного володіння [1].

На перший погляд, це повинно було б взяти питання про конкуренцію норм стосовно кондикційних та віндикаційних позовів, однак і сьогодні зустрічаються різні точки зору щодо вирішення проблеми.

Варто визначити поняття цих двох інститутів. Стаття 16 Цивільного кодексу України закріплює способи захисту цивільних прав і інтересів судом, зокрема, визнання правочину недійсним. Метою звернення до суду є застосування наслідків його недійсності — реституції[1].

Узагальнення практики розгляду судами цивільних справ про визнання правочинів недійсними (далі — Узагальнення) звертає увагу на те, що реституцію цілком можна вважати окремим способом захисту цивільних прав, які порушуються у зв'язку з недійсністю правочину, оскільки в ст. 16 Цивільного кодексу України немає вичерпного переліку способів захисту цивільних прав [2].

Реституція — це спеціальний зобов'язальний спосіб захисту права власності, який може застосовуватися лише у випадку, коли предмет недійсного правочину станом на час вирішення відповідного питання перебуває в тієї сторони недійсного правочину, якій він і був переданий [3].

За змістом статті 216 Цивільного кодексу України суд може застосувати з власної ініціативи реституцію як наслідок недійсності оспорюваного правочину [1].

Віндикація – це передбачений законом основний речово-правовий спосіб захисту цивільних прав та інтересів власника майна чи особи, що має речове право на майно (титульного володільця), який полягає у відновленні становища, що існувало до порушення, шляхом повернення об'єкта права власності у володіння власника (титульного володільця) з метою відновлення права використання власником усього комплексу його правомочностей [3].

Від особи, яка не є стороною недійсного правочину, може бути витребувано майно шляхом подання віндикаційного позову, зокрема від добросовісного набувача [4].

Перед обранням способу відновлення права власності на нерухоме майно необхідно здійснити детальний аналіз обставин справи – правочинів, укладання яких призвело до зміни власника (власників) об'єкта нерухомого майна та інших дій, вчинених щодо такого майна. Передусім варто зазначити, що одночасне пред'явлення позовних вимог про витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикація) та про визнання недійсним правочину із застосуванням реституції є помилковим, оскільки вказані позовні вимоги є взаємовиключними, а рішення, яким одночасно будуть задоволені такі вимоги, призведе до конфлікту інтересів та неможливості одночасного виконання цих вимог, адже виконання однієї вимоги виключає можливість виконання іншої [5].

Однією із ключових умов звернення з віндикаційним позовом є відсутність між позивачем і відповідачем договірних відносин, оскільки у такому випадку здійснюється захист порушеного права власності за

допомогою зобов'язально-правових способів. Окрім того, особливістю віндикаційного позову є відсутність спору з приводу належності позивачеві майна (майнових прав) на праві власності чи іншому титулі. За наявності відповідного спору право позивача не може бути захищено шляхом задоволення віндикаційного позову [6].

Особа, яка звертається з віндикаційним позовом, має враховувати деякі умови. Повинна бути відсутність правочину, укладеного між позивачем і відповідачем; відсутність судових спорів, предметом розгляду яких є оскарження титулу власника майна. Необхідно довести: наявність титулу власника майна, вибуття майна із власності поза його волею, володіння відповідачем майном, недобросовісності відповідача про незаконність володіння майном. Також необхідність постійного моніторингу позивачем за поточним власником майна, що є предмет витребування, своєчасне ініціювання питання щодо заміни відповідача і майно повинно відповідати індивідуальним ознакам.

Під час застосування правил реституції немає правового значення та не береться до уваги добросовісність сторонни правочину – набувача, який одержав певне майно у власність за недійсним договором.

Наступна відмінність реституції та віндикації полягає у різному характері легітимації (в пер. з лат. *legitimus* – визнання права, документа). Володарем активної легітимації за реституційним позовом може бути також і особа, яка не є власником майна, переданого за недійсним правочином. На відміну від віндикації, яка є засобом захисту, що ґрунтується виключно на праві, реституція – це правоохоронний засіб, який спирається лише на сам факт володіння річчю до моменту передачі її за недійсною підставою, а також власне таку передачу. Як можна зазначити, формально вимагати застосування реституції може будь-яка заінтересована особа, навіть якщо вона спочатку незаконно заволоділа майном, а потім передала його третій особі [1].

Одна з обставин, яка спростовує конкуренцію цивільно-правових інститутів реституції та віндикації, має практичний характер. Так, безпосередньо під час реалізації власником правомочностей, які випливають із права на віндикаційний або реституційний позови, проявляється перевага останнього способу захисту порушеного права. Такий висновок можна зробити з тієї причини, що особа, яка є стороною у недійсному правочині і яка вимагає повернення їй речі, визначеної індивідуальними ознаками, як правило, є її власником. Однак оскільки в деяких випадках досить важко довести особі своє право власності на річ, то більш раціонально застосувати саме реституцію, адже вона не потребує такого доведення.

Література

1. Цивільний кодекс України від 01.01.2004 р. №435-IV
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

2. Презумпція правомірності договору й віндикація URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=12119>
- 4.
3. Вісник БСУ № 9(169). 2014. URL:[http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/6e9240ae6c29637dc2257f15002cfcb7/\\$FILE/Visnyk%209-2014%20web.pdf](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/6e9240ae6c29637dc2257f15002cfcb7/$FILE/Visnyk%209-2014%20web.pdf).
4. Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними».URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>.
5. Постанова від 17 лютого 2016 року № 6-2407цс15 URL: [http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D0CD3C9D6791D203C2257F94004937C4](http://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D0CD3C9D6791D203C2257F94004937C4).
6. Постанова Вищого господарського суду України від 14 березня 2017 року URL:https://protocol.ua/ua/postanova_vgsu_vid_14_03_2017_roku_u_spravi_38_5005_5752_2012/

Марина Володимирівна Дубинська – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Яна Михайлівна Садикова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ПРО ВІДІБРАННЯ ДИТИНИ

Питання про відібрання дитини віднесено як до компетенції органу опіки та піклування, так і компетенції суду. Рішення про відібрання дитини відповідно може бути прийняте цими двома органами.

Відповідно до ст. 161 СК України, якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. При цьому, якщо орган опіки та піклування або суд визнав, що жоден із батьків не може створити дитині належних умов для виховання та розвитку, на вимогу баби, діда або інших родичів, залучених до участі у справі, дитина може бути передана комусь із них. Якщо дитина не може бути передана жодній із цих осіб, суд на вимогу органу опіки та піклування може постановити рішення про відібрання дитини від особи, з якою вона проживає і передання її для опікування органу опіки та піклування.

Ч. 1 ст. 162 СК України визначено, що якщо один із батьків або інша особа самочинно, без згоди другого з батьків чи інших осіб, з якими